

OPINIÓ

Amistat, literatura i autoritat a 'De corazón y alma (1947-1952)', les cartes creuades entre Carmen Laforet i Elena Fortún.

Corazón y alma (1947-1952) recull l'esplèndida correspondència entre **Carmen Laforet** —la genial autora de Nada (1945) i d'altres llibres— i **Elena Fortún** —la portentosa creadora de **Celia i Matonkiki**, entre altres obres—. De fet, només la va poder cloure la mort de Fortún al sanatori de Puig d'Olena a Centelles.

Són un grapat de cartes amorosament editades, modèliques i absolutament recomanables. S'hi veu els variats interessos de totes dues autores. La literatura hi ocupa moltes línies: la pròpia, l'aliena, les moltes inseguretats i alguna certesa, tot plegat amanit amb un fort esperit autocrític, sobretot per part de Laforet. I, per cert, no s'hi observa la mutilació que fa incompletes tantes correspondències literàries masculines: l'absència de reflexió entre creació literària i procreació; entre públic i privat.

Fortún —la més gran— no té pels a la llengua quan, a contrasang, adverteix Laforet que als fills (a les filles) quan són grans se'ls estima només pel record d'haver-los estimat tant i ho declara llei de vida. Laforet, molt més jove, relata el seu desconcert quan va constatar que haver creat, tingut, una filla no va sadollar el desig i la necessitat d'escriure, que creació literària i maternitat «són coses a part». Com tampoc no les va apagar la conversió religiosa: declara que pot abandonar la vanitat, és clar, però no la voluntat —gairebé el mandat— d'escriure.

Les cartes mostren tota la misèria física, moral i intel·lectual d'una època. La masmorra específica que va ser la dictadura franquista per als cossos, per a la llibertat, per a les carreres professionals, per a l'esperit de les escriptores, de les pensadores, per a qualsevol dona. És per això que es llegeix com una victòria el devessall de dones valuoses, de professionals, de ments privilegiades —viada de lesbianes, ¿per què no dir-ho?—, que s'hi desgrana: de **Josefin a Carabias**

, a

Paquita Mesa

o a

Carmen Conde

, passant per un llarg etcètera. També hi treuen el nas, escriptores que encara no havien apuntat, per exemple una

Esther

Tusquets

de quinze anys que es va adreçar a Fortún per preguntar-li com podia contactar amb Laforet.

Una formosa genealogia que posa de manifest sobretot el desconeixement de la rica xarxa de relacions de les nostres ancestres (menystinguda pel cànon) més que no pas de la inexistència de dones potents en el passat.

No és gens estrany, doncs, que, ben a contramar, una de les qualitats que Fortún tingui molt en compte sigui la intel·ligència. Així, quan parla de la relació amb la seva exfuturo nora, **Carolina Regidor**

, una infermera de qui en diu que viu sola i que «no es una intelectual, pero es lista y buena y me quiere mucho», ja n'esmenta la vivesa. En les cartes valora i destaca sovint, doncs, la intel·ligència, una de les bases de la vida intel·lectual, tant quan parla de la doctora

Fernanda Monasterio

, com de

Lilí Álvarez

(que va exercir una forta influència en la religiositat de Laforet), com, sense anar més lluny, de

Matilde Ras

.

Fortún, com Laforet, no tan sols impressiona per la intel·ligència, sinó també per la fortitud i lucidesa que mostra fins a l'últim dia. Dolorosament i greument malalta, endura a escriure, a no tallar la correspondència. Al marge de la literatura, és capaç d'explicar succintament què és la corrupció, o la seva vida matrimonial o de caracteritzar la decadència d'Europa, el final d'una civilització si es compara amb les venes plenes de borbollejant sang nova de l'Amèrica del Sud. Ho fa en dues línies i sobretot amb una gran autoritat; la mateixa que atorguen i s'atorguen mútuament les dues autores.

«Autoritat», perquè aquesta és la paraula. L'autoritat que tants cops, de vegades a cops, es nega a les autores, a les dones. No és casual que un misogin, per desprestigiar el premi Nadal, que Laforet va guanyar a dreta llei i ben merescudament, el rebategés com a premi «didal».

Fa uns mesos parlava de [Lengua materna](#), el magnífic llibre amb què **Suzette Haden Elgin** va encetar la trilogia de ciència-ficció batejada amb aquest mateix títol. No vaig tenir espai llavors per parlar d'un més dels encerts de la novel·la: assentar càtedra sobre l'autoritat a base de conjuar-hi unes protagonistes sàvies, respectades i escoltades.

Just acabo de llegir el meravellós segon volum de la trilogia, La Rosa de Judas, i un dels aspectes més commovedors i alhora engrescadors és com, ben a contrallei, situa i il·lumina aquesta autoritat. La millor imatge serà potser citar-ne literalment una mostra, encarnada en una monja, sor **Miriam**, que, per cert, raona i enraona, i mai millor dit, com la gran sor **Juana Inés de la Cruz**

"¡Pero no era justo! Ella no tenía ningún derecho a tener aquel aspecto, a dominar la habitación en la que entraba y la atención de todos los presentes de esa forma. Ese tipo de efecto era el derecho natural de los hombres; no había lugar para aquello en la vida de una mujer. Él, el padre Dorian, necesitaba aquella dignidad sin esfuerzo, ese poder... Bien podía admitirlo, porque eso era: ella tenía poder. No lo necesitaba; a una mujer no le servía para nada. El dedo del Señor había errado en alguna parte, y Dorian lo lamentaba".

Amistat, literatura i autoritat

Escrit per Eulàlia Lledó. Doctora en Filologia Romànica*
dimecres, 13 de setembre de 2017 22:26

Concedim-los, doncs, autoritat, fem que calgui. I concedim-nos autoritat (com qui es dona la pau) les unes a les altres. De tot cor i amb tota l'ànima.

*Publicat al huffingtonpost